

státní opera praha

1888—2008

120 let budovy Státní opery Praha
years of the Prague State Opera building

Ředitel: Mgr. JAROSLAV VOCELKA
Šéf opery: PhDr. INGEBORG ŽÁDNÁ

TISKOVÁ ZPRÁVA

16. 5. 2008

Ke 120. výročí budovy Státní opery Praha

RICHARD WAGNER

Bludný Holand'án

Premiéra 29. května 2008 v 19.00 hodin ve Státní operě Praha

RICHARD WAGNER (1813 – 1883)

BLUDNÝ HOLANĎAN/*DER FLIEGENDE HOLLÄNDER*

Romantická opera o třech jednáních

Libreto: Richard Wagner

Dirigenti: Guillaume Tourniaire, Richard Hein

Režie: Stephen Taylor

Scéna: Laurent Peduzzi

Kostýmy: Nathalie Prats

Světelný design: Christian Pinaud

Sbormistři: Tvrtko Karlovič, Adolf Melichar

OBSAZENÍ:

Senta: Maida Hundeling, Jitka Svobodová

Mary: Jana Levicová, Jiřina Přívratská

Holanďan: Michele Kalmandi, Gary Simpson

Erik: Tomáš Černý, Christian Voigt

Daland: Oleg Korotkov, Martin Snell

Lodivod: Josef Moravec, Martin Šrejma

**ORCHESTR A SBOR STÁTNÍ OPERY PRAHA,
ČLENOVÉ PRAŽSKÉHO KOMORNÍHO SBORU A EXTERNISTÉ**

Nastudováno v němčině, české a anglické titulky.

Premiéra: 29. 5. 2008 (v rámci MHF Pražské jaro)

**Reprízy: 1. 6. (19.00), 5. 6. (19.00), 8. 6. (16.00), 11. 6. (19.00), 17. 6. (19.00), 14. 9. (19.00),
15. 10. (19.00), 23. 11. (14.00), 30. 11. 2008 (14.00) a 4. 1. 2009 (20.00)**

BLUDNÝ HOLANĎAN V PRAZE

Ještě než v českých zemích došlo k prvním provedením Wagnerových oper na jevišti, měli Pražané možnost poznat některé jejich části na koncertech česko-německé Cecilijské jednoty (Cäcilienverein). Tu založil v roce 1840 dirigent Antonín Apt (1815–1887), velký ctitel Ference Liszta a Richarda Wagnera, s nímž byl i v písemném kontaktu (Wagnerovy dopisy Aptovi z let 1853–1861 jsou v archivu Pražské konzervatoře). Od roku 1853 zařazoval na své koncertní programy úryvky z Wagnerových oper: 4x scény z Lohengrina, 3x z Rienziho a 2x z Bludného Holanďana (kromě toho zazněla i kantáta *Das Liebesmahl der Apostel* a celovečerní montáž, kterou Wagner sestavil ze jmenovaných oper a *Tannhäusera* pro hudební slavnosti v Curychu a Karlsruhe). Bludný Holanďan měl na obou koncertech (10. 5. a 21. 11. 1855) úspěch a sbor dívek u kolovrátku ze začátku 2. dějství vzbudil takové nadšení, že musel být opakován.

Prvním kapelníkem Královského německého zemského divadla (Königliches deutsches Landestheater), jak tehdy zněl oficiální název Stavovského divadla, byl v letech 1837–1857 skladatel František Škroup (1801–1862). Za 2. funkčního období ředitele Johanna A. Stögera se dramaturgie zaměřila výrazně na Wagnerovo dílo a Praha se stala jedním z významných wagnerovských center – předstihla i Lipsko, Drážďany, Berlín a další evropská města. Škroupovo období bylo nazýváno „zlatou érou“ německé pražské opery a jeho dirigentských výkonů si vážil jak Wagner, tak Hector Berlioz. V roce 1854 uvádí Škroup poprvé v českých zemích *Tannhäusera* (25. 11.) a v roce 1856 *Lohengrina* (23. 2.). V témže roce, 7. 9., přichází na řadu i *Bludný Holanďan*. Premiéra se uskutečnila v rámci „Wagnerova týdne“, uspořádaného u příležitosti „18. shromáždění německých polních a lesních hospodářů“. Na divadelních cedulích byl zdůrazněn zesílený sbor a orchestr a „veškeré dekorace od pana Jaicha, dekorátéra královského stavovského divadla“. Wagner, který v Curychu právě v září začal po konečném překonání nepříjemných zdravotních obtíží pracovat na *Siegfriedovi*, se premiéry nezúčastnil. Referent pod značkou „V“ otiskl den před premiérou v listu *Bohemia* obsáhlou informaci o díle a po premiéře napsal 8. 9. 1856 zprávu, z níž se dozvíme, že bylo zcela vyprodáno (což bylo pochopitelné, když „Wagner jako básník i skladatel požívá u našeho publika zvláštních sympatií“), že ze sólistů vynikala pozdější přední členka vídeňské Dvorní opery Louise Meyer jako Senta (o dva roky předtím byla skvělou Alžbětou v *Tannhäuserovi*) a že Škroup zvolil „nejen pomalé, ale také nudné tempo“...

V roce 1885 se stal ředitelem Stavovského divadla Angelo Neumann (1838–1910), osobní přítel Richarda Wagnera. Wagnerův kult přenesl ze Stavovského divadla, kde hned v jeho první sezoně uvedl Gustav Mahler v prosinci 1885 pražskou premiéru *Wagnerova Zlata Rýna* a *Valkýry*, i do Nového německého divadla, v němž za své éry do roku 1910 uvedl více než 600 představení Wagnerových oper. Ještě před svým příchodem do Prahy získal od agentury Botz v Mainzu, zastupující Wagnerovy dědice, právo na výlučné provozování Wagnerových oper (výjimkou byl *Lohengrin*, kterého už 12. 1. 1885 uvedlo Národní divadlo). V sezoně 1882/83 nechal pro evropské turné svého zájezdového divadla „Richard Wagner Theater“ vyrobit kopie dekorací z Bayreuthu a používal je pak i v Praze. Bayreuth byl Neumannovi vzorem rovněž pro inscenování Wagnerových oper, nejen v zachování scénické podoby, ale i režijního pojetí; pokud nebyl režisérem sám, ponechával si dozor (konkrétně podle cedulí „vrchní velení“ – *Oberleitung*). Řadu inscenací Stavovského divadla přenesl do Nového německého divadla. To byl případ i *Bludného Holanďana* ve výpravě *Parcivala de Vry*, který se v programu Nového německého divadla objevil poprvé již měsíc po otevření budovy, **4. 2. 1888**. Dirigoval Karl Muck, Neumannův kapelník už ve Stavovském divadle (od roku 1886), který platil za wagnerovského odborníka (od roku 1901 působil v Bayreuthu).

V následujících letech zůstávala inscenace v podstatě nezměněna, pouze obnovována dalšími dirigenty a pěvci. Divadelní návštěví sice uvádí 6. 11. 1891 „nové dekorace“ (1. jednání: *Strmé skalnaté pobřeží*, 2. jednání: *Pokoj v Dalandově domě*, 3. jednání: *Mořská zátoka se skalnatým břehem*), nicméně ty byly vyrobeny opět podle návrhu *Parcivala de Vry*, v Neumannově době autora většiny výprav včetně kostýmů a mašinerií (měl titul *Obermaschinenmeister*, neboli vrchní strojmistr). Výraznější hudební

přestudování nese datum 23. 8. 1898, kdy operu nastudoval jako svůj první úkol nový kapelník Desider Markus; dirigoval ji také v květnu 1899, kdy byl wagnerovský cyklus poprvé zařazen jako kompletní program Májových slavnostních her (Mai-Festspiele). Frekvence repríz se pohybovala od jedné do pěti za sezonu. Určité zvýšení nastalo od 8. 3. 1902, kdy v titulní roli poprvé vystoupil Theodor Bertram (1869–1907), renomovaný wagnerovský pěvec (v Bayreuthu se těšil velké přízni samotné Cosimy Wagner). V Praze byl velmi oblíbený; v Novém německém divadle vytvořil do 13. 5. 1906, kdy zde hostoval naposledy, 15 rolí v 31 představeních. V letech 1888–1906 dosáhl Bludný Holanďan celkem 54 repríz.

První kmenová inscenace Bludného Holanďana v Novém německém divadle měla premiéru **4. 5. 1907** s impozantním Waltrem Soomerem (1878–1955) v titulní roli, hostem Nového německého divadla do roku 1914, působícím poté v Metropolitní opeře a zejména v Bayreuthu. Dirigentem byl Paul Ottenheimer, režisérem Josef Trummer, scénou navrhl opět Parcial de Vry (1. dějství: Pustá pláž, 2. dějství: Norské rybářské obydlí, 3. dějství: Před Dalandovým domem), kostýmy byly zhotoveny podle návrhů z Bayreuthu, který se stal vzorem i pro odstranění dosavadního realistického „nanebevzetí“ Holanďana. Odstranění pauzy mezi 2. a 3. jednáním okomentoval Prager Tagblatt 5. 5. 1907 slovy, že „vytváří příliš velkou plochu a unavuje publikum“. Ottenheimer uvedl Holanďana znovu 11. 9. 1907 se skvělým představitelem titulní role, Erichem Hunoldem (1864–1923), který byl ozdobou Neumannova ansámblu v letech 1895–1907 a mj. prvním Jochanaanem v pražské premiéře Straussovy Salome. V titulní roli hostovali také vynikající barytonisté Fritz Feinhals (1869–1940), sólista mnichovské opery a host pražské německé scény v letech 1904 a 1910, a Friedrich Plaschke (Bedřich Plaške, 1875–1952), sólista drážďanské opery a host Nového německého divadla v letech 1908–1916. Od září 1911 se stal prvním dirigentem Alexander Zemlinsky a hned ve své první sezoně věnuje maximální pozornost Wagnerovi: nově nastuduje Tannhäusera, Valkýru, Lohengrina, Tristana a Isoldu a Mistry pěvce norimberské. Bludného Holanďana přenechal Pietru von Stermichovi, který ho uvádí 12. 2. 1912. Následoval příkladu Felixe Mottla a jeho bayreuthského provedení Holanďana jako „balady bez přestávky“, což Felix Adler v Bohemii 14. 2. označil za „bayreuthský nešvar“. Začátkem září 1912 vzbudila v Praze senzaci brněnská rodačka a v té době již sólistka vídeňské Dvorní opery Maria Jeritzka (1887–1982), která v Novém německém divadle hostovala ve třech rolích, mj. i v Sentě (6. 9.). Samozřejmě bylo vyprodáno, publikum ji přijalo s nadšením a kritika chválila její pojetí Senty jako prostého děvčete z lidu na rozdíl od heroických a dramatických ztvárnění domácími představitelkami. Další repríz se ujímá od 29. 4. 1918 dirigent Heinrich Jalowetz, pod režii jsou postupně podepsáni Siegfried Theumann a Hans Ludwig, nicméně se jednalo pravděpodobně jen o menší úpravy. V letech 1907–1922 se uskutečnilo 40 repríz.

Premiéra dalšího nastudování má datum **3. 5. 1923**. Dirigoval Adolf Kienzl, režii měl Leopold Kramer, od 1. 11. 1918 nový ředitel divadla. Představení se stalo památným použitím nového technického prostředku, jaký do té doby nemělo žádné divadlo v Praze: kruhového horizontu o rozměrech 40 x 20 metrů, který umožňoval projekci. S novinkou souvisel i mobilní osvětlovací systém různých barev. Pro Holanďana byla zřízena textilní dekorace „moře“ s pohyblivým motorem, díky němuž byla vytvořena iluze vlnícího se moře a přibližující se lodí. Jinak ale byly dekorace zřejmě z velké části převzaté z předešlých inscenací (Felix Adler, Bohemia 5. 5. 1823), chválena byla „dokonalá revize hudební stránky“ a zejména „krásné mladé hlasy“: titulní roli zpíval Josef Schwarz, Erika český tenorista Otakar Mácha (v německém divadle vystupoval jako Otto Macha), v roli Senty vystoupila pohostinsky na angažmá Maria Husa, která byla po několika dalších let hvězdou pražské německé opery (především jako Straussova Salome). Inscenace vydržela na repertoáru téměř deset let (29 repríz).

V září 1929 nastoupil na místo šéfa opery Georg Széll (1897–1970). Rodák z Budapešti, vystudovaný klavírista, dirigent a skladatel (mj. u J. B. Foersteru ve Vídni), uplatnil hned od začátku své skvělé muzikanství a jako dirigent i ředitel dosáhl umělecké úrovně, která předznamenala jeho pozdější kariéru v Metropolitní opeře v New Yorku. Během osmi sezon řídil v Novém německém divadle deset Wagnerových oper, od Bludného Holanďana k Parsifalovi. Bludný Holanďan přišel na řadu **10. 12. 1932** v režii Renata Morda, jedno z představení bylo také přenášeno rozhlasem. Széll podrobil partituru několika větším škrtům a podstatně zrychlil všechna tempa. Na horizont byly promítány plachty, tradiční kolovrat v 2. jednání vystřídal tkalcovský stav (Bohemia 11. 12. 1932). V titulní roli se představil vídeňský rodák Jaro Prohaska (1891–1965), pozdější prominentní host Bayreuthského i Salcburského festivalu. 13. 2. 1935 řídil představení Bludného Holanďana pohostinsky Erich Kleiber. V posledních letech Nového německého divadla byl počet repríz omezen vzhledem ke skutečnosti, že v souboru byli

především pěvci s italským školením. Na repertoáru se objevil až v poslední neúplné sezoně 1938/39 s hostující Zdenkou Zikovou v roli Senty. V letech 1932–1938 se uskutečnilo 13 repríz.

Provozovací právo na Wagnerovy opery náleželo, jak už bylo uvedeno, s výjimkou Lohengrina Novému německému divadlu. Přenechat Wagnera byl Neumann ochoten jen výměnou za italskou operu, na kterou mělo přednostní právo podle smlouvy mezi Neumannem a Františkem Adolfem Šubertem Národní divadlo. V roce 1893 svolil Neumann, aby Národní divadlo nastudovalo Mistry pěvce norimberské – výměnou za Leoncavallovy Komedianty. Bludného Holand'ana Neumann uvolnil po dlouhém vyjednávání až v roce 1907 výměnou za Pucciniho *Madama Butterfly*. Národní divadlo operu uvedlo v českém překladu Václava Judy Novotného, režii Roberta Poláka a hudebním nastudování Karla Kovařovice **17. 12. 1907**. Prvním představitelem titulní role v Národním divadle byl Bohumil Benoni, Sentu zpívala Anna Slavíková a pohostinsky čtyřikrát Ema Destinová (11. 1. a 12. 8. 1908 a 25. a 30. 1. 1918). První české nastudování se udrželo na repertoáru až do roku 1918 a dosáhlo 50 repríz. Hned roku 1920 byl stejným režisérem Bludný Holand'an nastudován znovu a do roku 1934 byl hrán 34krát, pak se vrátil opět pouze po dvouleté přestávce (tentokrát v režii Hanuše Theina). Na repertoáru byl i v nové inscenaci během války (režisérem byl hostující Bedřich Plaška). V roce 1959 se objevil na dnešní scéně Státní opery Praha (tehdy Smetanovo divadlo jako součást Národního divadla) poprvé v novém českém překladu Pavla Eisnera a Jaroslava Vogela, ve Vogelově hudebním nastudování, v režii Václava Kašíka, na scéně Josefa Svobody a v kostýmech Jana Kropáčka. Od premiéry **20. 2. 1959** do derniéry 27. 5. 1967 se uskutečnil rekordní počet 104 repríz. Kašíkovi se zejména podařilo „vytvořit ovzduší temné přízračnosti kolem titulní postavy i přesvědčivě oddělit svět Senty od ostatních děvčat, podtrhnout bodrost Dalandových lodníků na rozdíl od zjevu Holand'anovy tajemné lodi... Zjevení Holand'anovy lodi, to je nápad velké invence i velkého technického umění...“ (Bohumil Karásek, *Hudební rozhledy* 8/1959). Představení bylo uvedeno i 3. 6. v rámci Pražského jara 1966. Pro titulní roli se tehdy podařilo zajistit světově proslulého amerického basbarytonistu Thomase Stewarta (1928–2006), který byl v letech 1960–1975 hvězdou Bayreuthského festivalu a Holand'ana zde poprvé zpíval rok před pražským vystoupením. V Bayreuthu byl oslavován jako nástupce Hanse Hottera, jenž světovou kariéru zahájil v 30. letech právě v Novém německém divadle (a svou vděčnost Novému německému divadlu vyjádřil o mnoho let později v medailonku České televize). Stewartův Holand'an v Bayreuthu byl v roce 1971 zaznamenán live pro Deutsche Grammophon s Karlem Böhmem u dirigentského pultu.

Zatím poslední pražská inscenace, opět na scéně Smetanova divadla a opět v Kašíkově režii a na scéně Josefa Svobody, tentokrát ale v kostýmech Josefa Jelínka a v hudebním nastudování Jana Štycha, měla premiéru **30. 1. 1986**. Kašík a Svoboda zvolili relativně jednoduché scénické řešení (jednotný půdorys ze dvou sešikmených stupňů a k nim přivrácené šikmy), nechyběly kolovrátky, Holand'anův obraz, obrovská Holand'anova loď s mořskou pannou se zeleně světélkujícíma očima a projekce vlnobití, mračen a letících oblaků. Z obsazení předchozího nastudování zůstali v hlavních rolích Antonín Švorc (Holand'an) a Naděžda Kniplová (Senta), nově k nim přibyli mj. Richard Haan a Antonie Denygrová. „Švorcův hrdinný baryton a jeho obrovské zkušenosti z největších jevišť... v partnerství s další wagnerovskou heroinou Naděždou Kniplovou pozvedly úroveň představení.“ (Vilém Pospíšil, *Hudební rozhledy* 1986, s. 267). Velký úspěch zaznamenaly i sbory Národního a Smetanova divadla (sbormistr Milan Malý), které měly při premiéře potlesk na otevřené scéně. Do 19. 1. 1990 se uskutečnilo 42 repríz.

PhDr. JITKA SLAVÍKOVÁ

WAGNER A DIVADLO

Jedinečnost Wagnerova přínosu hudebnědramatickému žánru lze v souhrnu spatřovat v jeho vývoji k čím dál hlubší koncentraci na vzájemná setkávání a konfrontace tragických postav. Jejich složité dialogy spolu s bohatě propracovanou hudební charakterizací pak dodávají divadelnímu prožitku výsledný rozměr a emoční náboj.

Řadu z děl Wagnerova zralého období můžeme považovat za jakési *nec plus ultra* skladatelova hledání: druhé dějství *Tristana a Isoldy* tak je symfonickou a metafyzickou poémou o lásce přednášenou dvojicí titulních hrdinů, po níž následuje žalozpěv krále Marka. Vše ostatní v devadesáti minutách hudby této opery, dokonce i Brangänina doprovodná píseň, je podřízeno tomuto vyvrcholení. Více než čtyřhodinový průběh *Valkýry* (až na tři poměrně krátké scény osmi Valkýr a stručnou, lakonickou roli Hundinga, postavy vytvářející záporný kontrast) je věnován výlučně hluboce emotivní a hloubavé dialogické interakci probíhající mezi pěticí protagonistů. Valnou část *Siegfrieda* tvoří dialogy probíhající mezi šesti klíčovými postavami (k nimž se navíc připojují pták s drakem, kteří se dialogu rovněž účastní jako jeho plnohodnotní aktéři!). To všechno jsou názorné příklady dramatické praxe, jež tvoří vůdčí princip valné části Wagnerova díla. Právě díky této praxi pak jeho opery nabízejí jedinečně podnětné a divácky vděčné divadelní zážitky. Jen stěží bychom jinde v hudebnědramatické literatuře našli příklady tak detailního psychologického ponoru a tak hluboké emocionality. Stěží se jinde podařilo na jevišti operního divadla vdechnout život tak obsažným a tak ambiciózním dramatickým konstrukcím, jež by zároveň byly pojaty s tak přísnou úsporností v odměřování tragičnosti.

Bludný Holanďan je obzvlášť fascinující a podmanivý tím, že právě v tomto díle se poprvé v tvůrčí dráze mladého génia hmatatelně setkáváme s tímto převratným pojetím, a můžeme být svědky jeho zdárné a nanejvýše účinné realizace. Trojice hlavních postav – Senta, Holanďan a Erik – ve vypjatých sólových výstupech i dialozích tlumočí Wagnerovo hledání pravdy a vydávají svědectví o jeho sílícím mistrovství ve ztvárnění oné koncentrace tragického účinku. Hudba určená těmto postavám rovněž svědčí o postupujícím odklonu od tradičních forem a klíšé ovládajících operní divadlo poloviny 19. století. Oproti tomu Daland, ačkoliv je téměř stejně důležitou postavou, je rolí z kategorie konvenčnějších, což platí stejnou měrou i o příslušném hudebním partu – jak postava sama, tak její vokální ztvárnění představují typově jakéhosi dobromyslného potomka Beethovenova Rocca. Erik je zasazen mezi oba tyto světy: jeho hudba jakoby vycházela z Webera a jeho německých i italských současníků, k jejichž inspiraci se konečně i vrací. V okamžiku, kdy je však konfrontován se Sentou, jako by byl vtažen do světa, který je svou podstatou trýznivější a vypjatější.

Stěžejní stránky partitury, jež jsou hudebně nejobjevnější, jsou v tomto smyslu v dějové projekci ozvukem osudového předurčení dvojice ústředních hrdinů opery pozvednout se nad rámec prostředí prosté rybářské vesnice v Norsku, kde se setkávají. Umocněná expresivita obou protagonistů ilustruje pouto, jež je k sobě pojí. Zatímco Daland s Erikem zůstávají v zásadě uvnitř charakterizačního rámce své komunity a jejich hudební party jsou pro Wagnera výrazem jejich propojení s běžným soudobým světem, je Holanďan zásadně a neodvolatelně vetřelcem, což je úděl společný mnoha námořníkům. Senta vyrůstala v kontextu každodenního života ostatních postav a svých družek ztělesněných sborem, avšak síla jejich naplňujících se snů ji pozvedá nad tento rodný živel. Upíná se k jinému rozměru lidských vztahů, chystá se oddat se člověku přicházejícímu z oblasti přesahující její bezprostřední okolí, muži, který ji potřebuje a který ji chápe, muži, který ji odvede pryč. V tomto smyslu nabývá tato dvojice mystického a mýtického rozměru, jehož se dobírá v průběhu svého zjišťování, zda ten druhý je skutečným partnerem v procesu naplňování jejich nadějí a snů.

Tato mýtická dimenze je jedním z důvodů, proč Wagner čerpal z dobové oblíbenosti nadpřirozených jevů příznačné pro 19. století a rozhodl se pro zpracování strašidelného námořnického příběhu. Nadto měl odjakživa dobrý instinkt na to, co se může líbit publiku, a šlo mu o získání objednávky pro svá díla i o následný úspěch v konkurenčním a leckdy značně neomaleném divadelním prostředí své doby. Zajímavé ovšem je, že se přes tyto nezbytné úvahy nenechal odradit od dalšího zhušťování v pojetí jednotlivých postav a rozvíjení celkových dimenzí díla. Ve svém zralém období se k *Bludnému Holanďanovi* ještě vrátí,

aby propojil jeho tři dějství vyznačující se dosud výraznou disproporcionalitou (desetiminutová předehra, po níž následovala tři dějství o délce čtyřiceti minut, jedné hodiny a pouhých dvaceti minut) a dospěl k jednotnému hudebnímu gestu, nyní už plně prokomponovanému, vložením dvojice krátkých orchestrálních interludií. Tento postup vypovídá o Wagnerově řazení tohoto díla hned vedle jeho rozlehlých dramatických architektur, jakými jsou například *Zlato Rýna* či prolog a první dějství *Soumraku bohů*. Výsledná „jednoaktová“ verze opery rovněž výrazně dokládá, do jaké míry je i původní tvar díla téměř zcela prokomponovaný.

Komunita norské pobřežní vsi je tu ve sboru podána s bohatstvím detailní drobnokresby, jíž Wagner dociluje dojmu autentičnosti a emocionální působivosti. Sociální životaschopnost venkovanů, jejich prostota i jejich pověrečnost, jejich humor i jejich sny o lepší budoucnosti nesou silný humanistický náboj, jehož ztělesněním jsou například i postavy kormidelníka a Mary. Tajemný svět Sentiných tužeb a Holanďanovy trýznivé minulosti se ovšem do tohoto rámce všední reality vměstnat nedokáže. Starosti vesničanů a omezení daná jejich prostředím sice možná nejsou nijak zvlášť vzdálená problémům obou protagonistů, jejich drsný životní běh jim však neponechává sílu k onomu heroickému odhodlání zříci se či obětovat prostý venkovský život ve prospěch partnera. Holanďan se až do samého závěru nepřestane trápit tím, že Senta vtahuje do svého nelítostného a osamělého údělu. Zdá se, jako by si přál, aby i ona dokázala spolu s ostatními norskými vesničany odolat oněm nejnebezpečnějším volbám.

Wagnerovy opery vzniklé v *Holanďanově* sousedství, *Rienzi*, *Lohengrin* a *Tannhäuser*, jsou dějově zasazeny do historických a sociálních komunit, v nichž se střety mezi jednotlivými protagonisty, jež v obou pozdějších operách rovněž nabývají čím dál výraznějších mýtických a metafyzických rysů, konfrontují s životem obecného lidu. Volby, před nimiž stojí Heinrich von Tannhäuser, se stejně jako volby čekající na Walthera v *Mistrech pěvcích norimberských* týkají toho, zda se mají podřít omezením, jež na ně klade společnost. Senta při řešení její vlastní verze téhož dilematu neváhá. Vzhledem ke skromnějším rozměrům komunity, jejíž byla součástí, a vzdor obavám svého bezprostředního okolí volí krok do neznáma. Zaváže se vstoupit do výlučného svazku s postavou, jež s sebou nese prokletí, s mužem, který tímto cejchem zatracení sám krutě trpí, jehož lidskost a něha však z něj přesto činí jejího vyvoleného, partnera, jemuž chce věnovat život a pro nějž dokonce neváhá podstoupit smrt.

Tyto postavy jsou výjimečnými ztělesněními trpícího lidství, vzniklými z Wagnerových představ, jimž prostřednictvím hudby vdechl život, přičemž soustředil pozornost na prvky osamělosti věčného poutníka, tužeb nepočteného společenství obyvatel přímořské vsi, a zjevení oné mocné síly poutající k sobě muže a ženu. Právě v tom také (spíše než v konvenčním tvaru melodramatu z 19. století, frivolně parodovaném v Heineho novele, kterou Wagner použil jako zdroj) tkví nesmírná působivost výrazu jeho opery.

Během týmového procesu, v němž člověk doprovází interprety při nastudování nejslavnějších děl operního repertoáru, se zároveň dozvídá velmi mnoho o příslušných partiturách a skladatelích. Ve stadiu zkoušek se záhy zřetelně vyjeví dramatická kvalita dané opery, jež se od té chvíle stává naším vodítkem pro další práci. Mé první zkušenosti s prací na inscenacích vrcholných děl Richarda Wagnera, často s účastí vysoce kvalifikovaných pěvců a dirigentů, mi poskytly podnětné příklady tohoto jevu v praxi. Mnoho jsem se naučil spoluprací s Pierrem Strosserem na jeho pařížském ztvárnění *Prstenu Nibelungova* v roce 1994 a následném uvedení této inscenace v Austrálii. Veškeré pochybnosti, které jsem snad zprvu mohl mít tvář v tvář monumentalitě těchto děl i fantastičnosti a mytologičnosti jejich látky, naráz vprchaly v okamžiku, kdy se vyjevila bezprostřední lidská podstata postav a dějových situací ve spojení s dynamikou textu. Veškerou tuto emocionální sílu nebylo snadné podchytit, s využitím analytického přístupu a pečlivého propracování tempového schématu jednotlivých dějství i dialogů se však proměnila ve zdroj, z něhož mohli účinkující čerpat při zdolávání značných technických nároků kladených na ně jejich úlohami. Přistupovali ke své práci se zaujetím a s oporou ve svých zkušenostech, zároveň však i s pokorou a zvědavostí, jež jsou nezbytnými předpoklady studia těchto oper a přípravy na jejich osobitou interpretaci. Při spolupráci na dalších inscenacích wagnerovského cyklu jsem se pak přesvědčil, že totéž platí i pro jiné pěvce, a zejména pro představitele ruské školy, z nichž někteří tyto úlohy zpívali poprvé.

Volby stojící před režisérem, chce-li tuto energii zvládnout, závisí na tom, co od jeho práce očekává publikum. Nestačí se přitom snažit prostřednictvím obrazů, na něž jsou lidé zvyklí, vyhovět těm nejtradičnějším zažitým představám. Jedním ze stěžejních prvků režisérový práce je prvek překvapení, s jehož pomocí hudbymilovného diváka konfrontuje s daným dílem podnětným a zároveň nezjednodušujícím způsobem. Podobně zásadní význam má i vytvoření jisté míry zasvěcené spoluúčasti.

Libreto je vždy východiskem hledání, vždyť přece i pro skladatele samého představuje právě ono prvotní zdroj dramatické inspirace. Jelikož Wagner si psal libreta sám, je v jeho případě daná látka již ze samé podstaty zacílenější než u některých jiných skladatelů, i tak nám ovšem může skladatelův dramatický svět připadat odlehlý a komplikovaný. Tradiční inscenační konvence platící pro inscenace mytologických témat mohou vycházet z dekorativního pojetí, přičemž se však vystavují riziku, že budou působit komicky – ostatně v souladu s tím, jak němečtí diváci často se shovívavým úsměvem přijímají některé pasáže Wagnerových veršovaných textů.

Zásadní reformy vnesly do wagnerovské divadelní řeči i do struktury diváckých představ o scénické podobě jeho děl novátorské scénografie a nekompromisní důraz na heroickou fyzickou nejdůsledněji abstraktně pojatých inscenací Wielanda Wagnera uváděných v Bayreuthu během 50. let. Stejně podnětné bylo i ztvárnění wagnerovského cyklu Patricem Chéreauem v roce 1976, vyznačující se větším soustředěním na politický výklad jeho jednotlivých částí a detailním režijním propracováním jednotlivých postav (*Personenregie*). V dnešní době nás vyzrálé umění moderních interpretů, kteří jsou zároveň zpěváky i herci, spolu s možnostmi soudobého jevištního provozu vyzývá ke hledání a nalézání jazyka souzníciho s emocionální pravdivostí Wagnerovy hudby.

STEPHEN TAYLOR

MEDAILONY UMĚLCŮ

GUILLAUME TOURNIAIRE

Hudební nastudování a první dirigent

Guillaume Tourniaire se narodil v Provinci (Francie). Studoval hru na klavír a dirigování na konzervatoři v Ženevě. V roce 1993 se stal hudebním a uměleckým ředitelem pěveckého sboru Le Motet de Geneve. V roce 1996 byl jmenován šéfbormistrem v Grand Théâtre de Genève, v letech 2001 a 2002 byl šéfem sboru v Teatro La Fenice v Benátkách. Od roku 2002 se věnuje výhradně dirigování. Debutoval v roce 1998 v Grand Théâtre de Genève v opeře Sergeje Prokofjeva *Zásnuby v klášteře* a poté v Opéra National de Paris v baletu Igora Stravinského *Svěcení jara* (choreografie Pina Bausch). Intenzivní spolupráci zahájil s Orchestre de la Suisse Romande, s nímž mj. provedl ve světové premiéře kompletní originální verzi Prokofjevovy hudby k Einsteimnovu filmu *Ivan Hrozný* (kterou sám zrekonstruoval), dále Mozartovu scénickou hudbu ke hře *Thamos, König in Ägypten* od Tobiase Philippa Geblera, Mahlerovu kantátu *Žalobná píseň* (*Das klagende Lied*), Prokofjevovu kantátu *Alexandr Něvskij*, oratorium *Gilgameš* od Bohuslava Martinů, Dvořákovu *Requiem*, Janáčkovy skladby *Amarus* a *Věčné evangelium*, scénickou hudbu z *Rosamundy* od Franze Schuberta. V Grand Théâtre de Genève řídil Orchestre de la Suisse Romande v provedení Rossiniho *Lazebníka sevillského* a *Madame de...* od Jeana Michela Damase. Jako host dosud spolupracoval s celou řadou orchestrů jak v koncertním, tak operním repertoáru: jsou to mj. Filharmonický orchestr v Helsinkách, Orchestra Regionale Toscana, Orchestra dell'Accademia di Santa Cecilia v Římě, Teatro Rendano v Cosenzi (Poulenkovy *Prsy Tirésiovy*, *Turandot*, *Tosca*), Teatro Sao Carlos v Lisabonu, Orchestra del Teatro La Fenice v Benátkách, Deutsche Oper am Rhein v Düsseldorfu (*Don Pasquale*), Stadttheater v Osnabrücku (*Salome*, *Idomeneo ad.*), Deutsche Kammerphilharmonie v Brémách, Orchestre National de France, Teatro Politeama Greco v italské Lecce (Bizetovi *Lovci perel*), Teatro Politeama di Catanzaro a Teatro Cilea di Reggio di Calabria (*Madama Butterfly*), Orchestre National de Lyon.

V roce 2005 dirigoval Bizetovu operu *Lovci perel* na japonském turné benátského divadla Teatro La Fenice. V roce 2006 provedl ve světové premiéře operu švýcarského skladatele Xaviera Dayera (nar. 1972) *Les Aveugles* (*Slepci*) podle stejnojmenné hry Maurice Maeterlincka v Opéra National de Paris a poté v londýnském divadle Almeida. V roce 2006 byl opětovně pozván na festival do Maceraty, kde dirigoval *Kouzelnou flétnu*. V roce 2007 poprvé provedl jevištně *Saula* od Flavia Testiho. V Soulu dirigoval Händelova *Rinalda*. V Teatro Lirico di Cagliari provedl *Le bel Indifférent* (*Lhostejný milenec*) od Marka Tutina a *Orfea v podsvětí*. Se souborem Orchestre de la Suisse Romande nahrál pro hudební vydavatelství AEON/Harmonia mundi kompletní znění Griegovy scénické hudby k Ibsenovu *Peer Gyntovi*. Tato nahrávka získala četná ocenění, na příklad „Diapason d'Or za rok 2005“ ad. Pro hudební vydavatelství Cascavelles a opět se souborem Orchestre de la Suisse Romande nahrál ve světové premiéře skladby Arthura Honeggera *Les Cantiques des Cantiques*, *Jour de Fetes en Suisse* a *Radio Panoramique*. V říjnu 2007 nahrál pro australské hudební vydavatelství Melba Recordings v Melbourne světovou premiéru *Hélène a Nuit Persane* od Saint-Saënsa. K jeho plánům na rok 2008 patří mj. *Werther* v Janově, repríza opery *Les Aveugles* v Opéra National de Paris, opera Marka Tutina *The Servant* na festivalu v Maceratě a *Bludný Holand'an* ve Státní opeře Praha.

Se Státní operou Praha (orchestrem a sborem) spolupracoval Guillaume Tourniaire poprvé v roce 2005 na Operním festivalu v italské Maceratě, a to na inscenaci opery Francise Poulenska *Prsy Tirésiovy* a světové premiéře díla *Le Bel Indifférent* od Marka Tutina. *Prsy Tirésiovy* nastudoval v české premiéře se souborem SOP i v Praze spolu s Poulenkovou jednoaktovkou *Lidský hlas* (výprava a režie Pier Luigi Pizzi, 22. 2. 2007). V Praze debutoval v roce 2006, kdy ve Státní opeře Praha provedl *Candida* Leonarda Bernsteina (premiéra 25. 5. 2006). Od sezony 2007/08 je šéfdirigentem Státní opery Praha. V roce 2007 inicioval a realizoval se souborem Státní opery Praha koncertní provedení kompletní scénické hudby k dramatu Henrika Ibsena *Peer Gynt* (13. 9.), které bylo odbornou veřejností hodnoceno jako mimořádná kulturní událost. V letošním roce nastudoval k oslavám 120. výročí budovy Státní opery Praha novodobou premiéru děl Camilla Saint-Saënsa *Nuit Persane* a *Hélène*, která zazněla rovněž v koncertním provedení (13. 2. 2008).

RICHARD HEIN

2. dirigent

Richard Hein je od roku 1997 dirigentem ve Státní opeře Praha. Studoval dirigování u prof. Milana Horváta a Wolfganga Bosice na Hochschule für Musik v rakouském Grazu. Ještě v době studií, která v roce 1989 absolvoval s vyznamenáním, se stal nositelem Kulturní ceny města Singen v Německu. Poté spolupracoval s řadou operních a symfonických orchestrů, s nimiž nahrával pro ORF a vystupoval v Holandsku, Jugoslávii, Rakousku, Švýcarsku, Německu, Itálii a Japonsku. Jako operní dirigent nastoupil v roce 1993 do Slezského divadla v Opavě, odkud pokračoval přes další operní scény v Olomouci, Plzni a Brně do Prahy. Od roku 1999 působí také jako dirigent pražského letního festivalu Opera Mozart ve Stavovském divadle. Nadále se věnuje i symfonické hudbě, spolupracoval mj. s Janáčkovou filharmonií Ostrava, Olomouckou filharmonií, Plzeňskou filharmonií a Západočeským symfonickým orchestrem Mariánské Lázně. Podílí se rovněž jako interpret i pedagog na projektu „Toujours Mozart“, který probíhá souběžně v rakouském Salcburku a v Praze. Je členem komise mezinárodní klavírní a dirigentské soutěže „Symphonic Workshop“ v Kroměříži. Od roku 2001 je uměleckým vedoucím souboru Harmonia Mozartiana Pragensis. V roce 2007 byl vyznamenán prestižní Kulturní cenou města Augsburg v Německu.

STEPHEN TAYLOR

Režie

Stephen Taylor, rodák z Birminghamu, vystudoval angličtinu na cambridgeské Trinity College. V letech 1991–1995 byl asistentem režie v ženevském Grand Théâtre, kde se podílel na nastudování režisérů Nicholase Hytnera, Matthiase Langhoffa, Benna Bessona a dalších. Od roku 1992 pravidelně spolupracuje v Ženevě, Štrasburku, Lyonu a Paříži s Pierrem Strosserem. Mimo jiné s ním připravil novou inscenaci Wagnerova *Prstenu Nibelungova* v pařížském Théâtre du Châtelet a rovněž obnovené nastudování této inscenace v Adelaide, jako vůbec první uvedení Wagnerova cyklu v Austrálii. V pařížské Opeře byl asistentem Jérôma Savaryho v nové inscenaci *Rigoletta*, s Pierrem Strosserem tu spolupracoval na *Vojkovi* a s Dominiquem Pitoisetem na *Donu Giovannim*. V Comédie Française asistoval Catherine Hiégelové na uvedení Pinterovy hry *Návrat domů*. V letech 1997 až 2004 připravil řadu obnovených premiér pro Královskou operu v Kodani, pařížskou Operu (Palais Garnier a Opéra-Bastille), benátské Teatro Malibran, festival v Glyndebourne, londýnské Proms, ženevské Grand Théâtre a Opéru National du Rhin.

Od roku 1998 pravidelně spolupracuje s mladými zpěváky v Centre de Formation Lyrique při pařížské Opeře, s nimiž dosud nastudoval poloscénická uvedení oper *La traviata*, *Faust*, *Werther*, *Lovci perel* a *Romeo a Julie*. V listopadu 1999 režíroval inscenaci *Idomenea* v Opéra National de Lyon (dirigent Louis Langrée). Jeho nastudování Brittenova *Zneuctění Lukrécie* se souborem Jeunes Voix du Rhin při Opéra National du Rhin bylo v roce 2001 uvedeno v Colmaru, Mylhúzách a Štrasburku a znovu v roce 2007 v pařížském Théâtre de l'Athénée a v Centre Dramatique National d'Hérouville (Comédie de Caen). Pro Festival des Nuits Romantiques du Lac du Bourget režíroval v roce 2003 novou inscenaci opery *Don Pasquale* uvedenou na scéně Théâtre du Casino v Aix-les-Bains pod taktovkou Laurenta Campelloneho.

V roce 2005 se s Dominiquem Pitoisetem zhostil režie Haydnovy opery *L'Isola disabitata* pro Atelier Lyrique de l'Opéra de Paris, Théâtre de Suresnes a operní domy v Caen a Rennes. V Petrohradu, v moskevském Velkém divadle, v Soulu a v Tokiu inscenoval obnovené premiéry nastudování *Prstenu Nibelungova* vytvořeného původně pro petrohradské Mariinské divadlo. V roce 2006 režíroval pro pařížskou Opéra Comique a Théâtre de Suresnes operetu Franze Lehára *Jaro*. V roce 2007 provedl pařížský Palais Garnier jeho poloscénické nastudování mileneckých výstupů z Brittenova *Snu noci svatojánské* (s orchestrem Opéra National de Paris pod taktovkou Edwarda Gardnera). V roce 2008 se spolu s Dominiquem Pitoisetem podílel na režii nové inscenace Purcellovy opery *Dídó a Aeneas* v Théâtre de Suresnes a v Amphithéâtre de l'Opéra Bastille v Paříži a v roce 2009 bude režírovat novou inscenaci *Trubadúra* v ženevském Grand Théâtre.

LAURENT PEDUZZI

Scéna

Scénograf a výtvarník Laurent Peduzzi se narodil ve Francii. Má na svém kontě řadu činoherních inscenací (např. *Dáma s kaméliemi*, Marseille 1989 ; *Kdo se bojí Virginie Woolfové*, Paříž 1990 ; *Faust*, Paříž 1992 ; *Zdravý nemocný*, Belfort 1992) a operních titulů (např. *Don Giovanni*, Aix-en-Provence 1987; *Hoffmannovy povídky*, Nantes 1989; *Orfeus a Eurydika*, Štrasburk 1990; *Figarova svatba*, Lausanne 1994; *Idomeneo*, Lyon 1999; *Zneuctění Lukrécie*, Paříž 2008). V oblasti tanečního divadla spolupracuje s významnou francouzskou tanečnicí a choreografkou Catherine Diverrès. Jako výtvarník se věnuje i filmovým projektům – umělecky významná byla např. spolupráce na francouzském filmu *Rudý orchestr* (režie Jacques Rouffio, 1988) s Claudem Brasseurem v hlavní roli.

NATHALIE PRATS

Kostýmy

Nathalie Prats se narodila v Auxerres (Francie). Vystudovala v Marseille, kde získala diplom v oboru historie se zaměřením na orientalistiku. V letech 1983–1989 byla asistentkou kostyméra Patrice Cauchetiera, v roce 1986 obdržela cenu kritiky za spolupráci na opeře *Atys* Jeana Baptisty Lullyho v režii Jean-Marie Villégiera. Od roku 1989 spolupracuje s Jacquesem Nichetem, s nímž vytvořila např. inscenaci *Faut pas payer* Daria Fo v roce 2005 v Národním divadle v Toulouse. S Philippem Berlingem spolupracovala na inscenaci *Peera Gynta* v Théâtre du Peuple v Bussagnu a Beaumarchaisovy *Figarovy svatby* v Château de Grignan. Pro režiséra Stephena Taylora vytvořila kostýmní návrhy k inscenaci Mozartova *Idomenea* v Lyonské opeře v roce 1999 a k Brittenově *Zneuctění Lukrécie* (Štrasburk). V současné době připravuje inscenace Brittenovy opery *Utahování šroubu* v Bordeaux na listopad roku 2008 a Verdiho *Trubadúra* pro Ženevu na červen 2009.

CHRISTIAN PINAUD

Světelný design

Christian Pinaud se narodil ve Francii, vystudoval výtvarnou školu v Paříži. Jako světelný designér spolupracuje s činoherními i operními scénami v Evropě (např. *Opéra Bastille* v Paříži, operní domy v Liège, Montpellier, Nancy, Štrasburku, Turíně) i v zámoří (San Francisco). V poslední době spolupracoval na celé řadě operních titulů: *Korunovace Poppey* (Festival Spoleto v Charlestonu, režie Patrice Caurier a Moshe Leiser), *Rigoletto* (Lausanne, režie Lorenzo Mariani), *Bludný Holanďan* (San Francisco, režie Pierre Strosser). S režisérem Stephenem Taylorem spolupracoval na inscenaci *Zneuctění Lukrécie* (Štrasburk) a *Don Pasquale* (Aix-les-Bains). V příštím roce vytvoří světelný design pro *Bohému* na operních scénách v Soulu a v Tokiu.

TVRŤKO KARLOVIČ

Sbormistr

Tvrťko Karlovič (1963 v Sarajevu, Bosna) studoval obor dirigent sboru a orchestru u Julia Marice na Hudební akademii v Sarajevu, kterou absolvoval v roce 1987. V letech 1991–1993 získal stipendium na pražské HAMU, obor dirigování u Františka Vajnara. V Čechách působil v Divadle F. X. Šaldy Liberci, v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě, v letech 1993–1996 byl sbormistrem ve Státní opeře Praha. Od roku 1996 je dirigentem v Severočeském divadle opery a baletu v Ústí nad Labem. V Ostravě dirigoval tituly jako *Eugen Oněgin*, na letním festivalu v Gars am Kamp (Rakousko) opery *Trubadúr*, *Aida*, *La traviata*, *Carmen*, v Ústí nad Labem opery *Carmen*, *Maškarní ples*, *Rigoletto*, *La traviata*, *Ezio*, *Faust a Markétka*, *Aida*, *Bohéma*, *Kouzelná flétna*, balety *Labutí jezero*, *Romeo a Julie*, *Bachčisarajská fontána*, *Casanova*, *Coppélia*, operety *Netopýr*, *Čardášová princezna*, *Noc v Benátkách*, *Země úsměvů*, *Hraběnka Marica*, *Cikánský baron*, *Rose Marie*, muzikál *Sugar*. Od sezony 2006/07 je hlavním sbormistrem Státní opery Praha.

ADOLF MELICHAR

Sbormistr

Adolf Melichar (1967) vystudoval Pražskou konzervatoř (hru na varhany u Jiřího Ropka a dirigování u Přemysla Charváta) a HAMU (dirigování u Radomila Elišky a Františka Vajnara). Ještě během studií pracoval s několika neprofesionálními hudebními tělesy (Kladenský symfonický orchestr, Vysokoškolský umělecký sbor ad.), s nimiž absolvoval také úspěšné zahraniční zájezdy. Po absolutoriu HAMU byl korepeditorem a pomocným sbormistrem v Hudebním divadle v Karlíně. Ve Státní opeře Praha působí od roku 1999, nejprve jako korepeditör, od sezony 2001/2002 jako sbormistr.

MICHELE KALMANDI / Holand'an

Host Státní opery Praha

Michele Kalmandi, laureát významné ceny Juventus, vystudoval zpěv v Rumunsku a pokračoval postgraduálním studiem v Budapešti, kde se pod vedením Jenö Sipse věnoval zejména italskému repertoáru. Řadu sezon je hlavním barytonistou Maďarské státní opery, kde ztvárnil mnoho významných rolí jako je např. Nabucco, Hrabě Luna (*La traviata*), Renato (*Maškarní ples*), Amonasro (*Aida*), Don Carlos (*Síla osudu*), Ford (Falstaff), Macbeth, Germont (*La traviata*), Vévoda Alfonso d'Este (*Lucrezia Borgia*), Enrico (*Lucia di Lammermoor*), Markýz de la Force (*Dialogy karmelitek*), Barnaba (*La Gioconda*), Don Giovanni, Alfio (*Sedlák kavalír*), Basilio (*La Fiamma*), Hrabě Almaviva (*Figarova svatba*), Escamillo (*Carmen*), Scarpia (*Tosca*), Biagio (*Nozze Istriane*), Rigoletto, De Sirieux (*Fedora*), Boniface (*Le Jongleur de Notre-Dame*), Jochanaan (*Salome*), Bludný Holand'an a Modrovous (*Modrovousův hrad*). Michele Kalmandi vystupoval s významnými dirigenty jako jsou Kent Nagano, Gianluigi Gelmetti, Udo Zimmermann, Günther Neuhold, Hubert Soudant, Niksa Bareza, Adam Fischer, Andreas Delfs, Tadeusz Woiciechowski, Pier Giorgio Morandi, Francesco Corti, Marcello Viotti, Gianfranco Massini, Rico Sacconi, Lamberto Gardelli, Steven Mercurio, Tiziano Severini, Fabio Pirona, Jacek Kasprzyk, Osmo Vänskä, John Neshling, Wolfgang Bosić, Uriel Segal, Michele Carulli, Sir Richard Armstrong, Matthias Foremny, Tamas Vasary, Pascal Rophé, István Denes a Aldo Ceccato.

Svou mezinárodní kariéru zahájil barytonovým sólem v Lisztově *Cantico del Sol* v Teatro Massimo Bellini v italské Katánii. Zahraniční angažmá přivedla Michela Kalmandiho do Grand Théâtre de Bordeaux, do neapolského Teatro San Carlo, římského Teatro dell'Opera, do Hessisches Staatstheater, Staatstheater Karlsruhe, Skotské opery, do curyšské Tonhalle, Montrealské filharmonické společnosti, londýnského Barbicanu, mnichovského Gasteigu, Kurhausu ve Weisbadenu, na Savonlinna Festival, Carcassone Festival, Xanten Festival, St. Margarehen Festival, Verdiovský festival ve Schwerinu, do Montpellier, Bergenu, Antverp, Manchesteru, australského Perthu, novozélandského Wellingtonu, Berlína, Düsseldorfu, Valencie, Lipska, Atén, Varšavy, Klagenfurtu, Salcburku, Terstu, Vídně, Sao Paola, Minneapolisu a Spoleta. Koncertní repertoár Michela Kalmandiho zahrnuje Verdiho i Mozartovo *Requiem*, Rossiniho *Stabat Mater*, *Miserere* Hilarióna Eslavase, Lisztovu *Missu Solemnis* a Bartókovu *Cantatu profanu*.

GARY SIMPSON / Holand'an

Host Státní opery Praha

Gary Simpson debutoval jako baron Scarpia v Pucciniho *Tosce* v Deutsche Oper Berlin (2003) v přelomovém třístém představení této opery v režii Goetze Friedricha a rychle se stal jedním z nejvýraznějších pěvců svého oboru. Scarpia pak zpíval v brazilském Sao Paulu, na festivalu v rakouském Garsu včetně galavečera s Marou Zampieri a Peterem Dvorským, dále v koncertním provedení *Toscy* s Deborah Voigt a při slavnostním představení u příležitosti otevření nové operní budovy v Toledu (Ohio) s Toledskou operou a Dianou Soviero v roli *Toscy*, v sezoně 2007/2008 hostuje jako Scarpia v Opeře v Seattlu. Když se jméno Garyho Simpsona objevilo v sezoně 2006/2007 na seznamu sólistů Metropolitní opery, označil jej časopis Opera News za „pravý verdiovský baryton“. Ve Verdiho operách ztvárnil řadu rolí, z nichž k nejslavnějším patří Rigoletto, kterého zpíval více než stokrát (např. Ottawa, Guadalajara, Tulsa, Havaj), Macbeth (Hong Kong, Kansas City), Nabucco (Pretoria), Jago v Otellovi (Minnesota, Havaj), Amonasro (Orlando), Falstaff ve Stadt Theater Hagen v Německu. Jako Posa se představil při vystoupení s Johnem Nelsonem v Šanghaji v prvním představení Verdiho *Dona Carlose* v Číně. Gary Simpson dále spolupracuje

s operními domy v Los Angeles, San Franciscu, Berlíně, Palm Beach, Montrealu, Kansas City, Ottawě, Nashvillu aj. Věnuje se i koncertní činnosti, mezi nejvýraznější tituly patří zejména Carmina Burana s orchestrem West Virginia Symphony (Šanghaj). Z wagnerovského repertoáru zpíval Gary Simpson Amfortase v živém rozhlasovém vysílání *Parsifala* v podání Opery v Seattlu, Donnera v *Rýnském zlatu* s Montrealskou operou a Kurvenala v *Tristanovi a Isoldě* i hlavní roli v *Bludném Holand'anovi* s Havajskou operou. Spolupráce se Státní operou Praha na letošní wagnerovské premiéře je již třetí v pořadí - jako host zde v uplynulých sezonách zpíval Amonasra (*Aida*) a Rigoletta.

MAIDA HUNDELING / Senta

Host Státní opery Praha

Sopranistka Maida Hundeling se narodila v Bizertě (Tunisko). Zpěv se začala učit u Wenera Schürmanna v Osnabrücku. V letech 1997-99 se dále zdokonalovala pod vedením Nancy Henninger, Martina Stamos-Vogiatzis, Olivera Miljakovic a zúčastnila se mistrovských kurzů Waltera Berryho ve Vídni. V letech 1998-2000 byla v angažmá v Mecklenburském státním divadle ve Schwerinu, 2001-03 působila jako sólistka Duryňského národního divadla v Eisenachu. Její operní repertoár zahrnuje mj. Leonoru ve *Fideliovi*, Antonii a Giuliettu v *Hoffmannových povídkách*, titulní roli v *Ariadně na Naxu* a *Salome*, Alžbětu v *Tannhäuserovi*, Sieglindu ve *Valkýře*, Tosku, Agatu v *Čarostřelci*, Rusalku, Jenůfu a Mařenku v *Prodané nevěstě*. V Národním divadle v Praze ztvárnila Cileovu Adrianu Lecouivreur a Kateřinu v *Řeckých pašijích* Bohuslava Martinů. Působí i na mimopražských scénách - v uplynulé sezoně např. nastudovala Sentu v inscenaci *Bludného Holand'ana* Severočeského divadla opery a baletu v Ústí nad Labem, za kterou byla za rok 2007 nominovaná za cenu Thálie. Diváci Státní opery Praha ji znají jako Amélii ve Verdiho *Maškarním plese*, titulní hrdinku v Pucciniho *Tosce* a Martu v d'Albertově *Nížině*, za niž byla nominována na cenu Thálie v roce 2003. S orchestrem a sborem Státní opery Praha se zúčastnila na podzim roku 2005 turné po Japonsku, kde vystoupila v titulní roli Verdiho *Aidy* (v této roli excelovala v roce 2007 v inscenaci Petera Konwitschného v Saarbrückenu). Maida Hundeling je hostem operních scén v zámoří i v Evropě - vystupuje v USA, Německu, Rakousku, Belgii, Itálii, Norsku, Polsku, Slovensku - v dubnu 2007 v Národním divadle v Bratislavě debutovala v titulní roli Straussovy *Ariadny na Naxu*. V roce 2008 bude hostovat v roli Ellen Orfordové v inscenaci Petera Grimese ve Wuppertalu.

JITKA SVOBODOVÁ / Senta

Host Státní opery Praha

Sopranistka Jitka Svobodová absolvovala Státní konzervatoř v Praze u Prof. doc. Marty Boháčové, ke které dochází na konzultace dosud. Na mezinárodní soutěži M. Schneidera-Trnavského v Trnavě získala 1. místo, v soutěži Antonína Dvořáka v Karlových Varech 2. místo a zúčastnila se semifinále mezinárodní soutěže Luciana Pavarottiho. Po absolutoriu nastoupila jako sólistka opery Divadla J. K. Tyla v Plzni a již tam se výrazně uplatnila v mnoha rolích - nastudovala např. Zuzanku (*Figarova svatba*), Jitku (*Dalibor*), Mařenku (*Perníková chaloupka*), Rusalku, Labuť (*Pohádka o caru Sultánu*) a Martinů Mirandolinu. Svůj pěvecký i herecký talent mohla plně rozvinout i v Praze, kde v roce 1991 přijala angažmá ve Státní opeře Praha. Zde nastudovala Adinu (*Nápoj lásky*), Liu (*Turandot*), Paminu (*Kouzelná flétna*), Rosalindu (*Netopýr*), Madeline (*Pád domu Usherů*) a Markétku (*Faust*). Od roku 2003 patří mezi přední sólistky Národního divadla Praha. Zde vystoupila mj. jako Mařenka (*Prodaná nevěsta*), Rusalka, Kněžna (*Čert a Káča*), Krasava (*Libuše*), Jenůfa (*Její pastorkyňa*), Hedvika (*Čertova stěna*), Málinka (*Výlety pana Broučka*), Kateřina (*Řecké pašije*), Donna Elvíra (*Don Giovanni*), Hraběnka (*Figarova svatba*), 1. dáma (*Kouzelná flétna*). Uplatnila se rovněž v televizních inscenacích Dvořákových oper - jako Liduška (*Král a uhlíř*), Lenka (*Tvrdé palice*) a Agrafena Světlova v *Bratrech Karamazových* Otakara Jeremiáše. Pro firmu DECCA natočila na CD hlavní ženskou postavu Amranty v opeře Pavla Haase *Šarlatán*. V Bratislavě a v německém Bielefeldu hostovala v roli Rusalky. V roce 2002 vystoupila v Sankt Gallenu jako Karolka (*Její pastorkyňa*) pod taktovkou Jiřího Kouta, spolupracuje s řadou mnoha dalších významných dirigentů jako je sir Charles Mackerras, Ascher Fisch, Jiří Bělohlávek, Petr Vronský, Ondrej Lenárd ad. Jako Hraběnka (*Figarova svatba*), 1. dáma a Pamina (*Kouzelná flétna*) se představuje již několik let publiku v Japonsku, v roli Rosalindy vystoupila na turné po USA. V roce 2007

spolupracovala s Liverpool Philharmonic Orchestra pod taktovkou Gerarda Schwarze v rámci festivalu Pražský podzim. Diváci Státní opery Praha ji od letošní sezony mohou vidět v titulní roli Verdiho *Aidy*.

MARTIN SNELL / Daland

Host Státní opery Praha

Basista Martin Snell se narodil a vystudoval v Dunedinu na Novém Zélandě. Postgraduální studium zpěvu absolvoval na Royal Northern College of Music v anglickém Manchesteru. Kromě mnoha dalších ocenění patří k největším úspěchům vítězství v prestiží novozélandské pěvecké soutěži MOBIL Song Quest v roce 1993, cena soutěže pro mladé začínající zpěváky RNCM Leslie & Dorothy Blond Award v roce 1994 a stipendium londýnské Nadace Petera Moorese. V roce 1995 zakončil studium zpěvu ve Švýcarsku jako člen Mezinárodního operního studia curyšského Opernhaus a ve studiu dále pokračoval soukromě u již zesnulé komorní pěvkyně Marii Sandulescu ve Freiburgu v Německu. V letech 1995-1997 byl Martin Snell sólistou Městského divadla v Sankt Gallenu ve Švýcarsku a poté čtyři roky působil jako sólista v Theater Basel ve švýcarské Basileji. Od podzimu roku 2004 byl sólistou operního domu v Lucernu, v současné době pracuje jako nezávislý umělec. K jeho nejúspěšnějším rolím patří Princ Gremin (*Evžen Oněgin*) na Festivalu d'Aix-en-Provence 2002 - dirigent Daniel Harding, Baron Ochs (*Růžový kavalír*), Hunding (*Valkýra*), Timur (*Turandot*), Figaro (*Figarova svatba*), Sarastro (*Kouzelná flétna*), Rychtář (*Její pastorkyňa*), Dikoj (*Káťa Kabanová*), Surin (*Piková dáma*) v obnovené inscenaci Royal Opera House Covent Garden v režii Francesky Zambello. Ve Staatsoper Berlin zpíval Martin Snell roli Angelottiho (*Tosca*) pod taktovkou Plácida Dominga, v roli Hraběte Monterona (*Rigoletto*) vystoupil na Festivalu Herberta von Karajana v Baden-Badenu, jako Sparafucile (*Rigoletto*) a Ned v *Treemonische* skladatele Scotta Joplina vystoupil v Lucernu. K dalším jevištním úspěchům patří Lodivod (*Tristan a Isolda*) a 4. šlechtic (*Lohengrin*) na Bayreuthském festivalu v roce 2005 a 2006, Klingsor (*Parsifal*) na Novozélandském mezinárodním festivalu v roce 2006, Publio (*La Clemenza di Tito*) v Ženevě a Caěnu, Kanna ve světové premiéře opery Franze Schuberta *Sakontala* na Festivalu Hermanna Preye v Bad Urachu, Hans Foltz (*Mistři pěvci norimberští*) v Ženevě, Truffaldino (*Ariadna na Naxu*) v obnovené inscenaci Christofa Loye pro Royal Opera House Covent Garden, Hermann Ortel (*Mistři pěvci norimberští*) v Bayreuthu, kde režisérkou byla Katharina Wagner a dirigentem Sebastian Weigle. Jak koncertní pěvec vystupuje Martin Snell po celé Evropě i Asii s dirigenty jako jsou Peter Eötvös, Herbert Blomstedt, Philippe Herreweghe, David Parry, René Jacobs, Sebastian Weigle, Howard Griffiths, Jiří Kout, Jeffery Tate, Lan Shui a další. Vystoupení z poslední doby zahrnují Händelova *Mesiáše*, Verdiho *Requiem*, Saint-Saënsovo *Vánoční oratorium*, Mozartovu *Mši c moll*, Purcellova *Krále Artuše*, Brucknerovu *Mši č. 3 f moll*, Mendelssohnova *Eliáše*, Beethovenovu *Symfonii č. 9*, Schumannovy *Scény z Fausta* ad. Připravovaná jevištní angažmá zahrnují vystoupení v roli Hermanna Ortela (*Mistři pěvci norimberští*) a Lodivoda (*Tristan a Isolda*) pro Bayreuthský festival v roce 2008 i koncertní vystoupení ve Štýrském Hradci (Rossiniho *Stabat Mater*), Lucernu (Beethovenova *Symfonie č. 9*, *Sborová fantasie* a *Ruiny aténské*), v Rize (Mahlerova *Symfonie č. 8*) a Jochanaan (*Salomé*) v Aucklandu.

OLEG KOROTKOV / Daland

Sólista Státní opery Praha

Ruský basista, zpěv vystudoval na Vysoké škole múzických umění v Moskvě u prof. G. Titse (1989). Je laureátem mezinárodních pěveckých soutěží - v r. 1990 absolutní vítěz soutěže A. Dvořáka v Karlových Varech, 1994 3. místo na soutěži M. S. Trnavského v Trnavě, 1996 2. místo na soutěži Hommage á Lucia Popp v Bratislavě a 1. místo na soutěži E. Destinnové v Českých Budějovicích. Po počátečním působení na scénách v Permu a Jekatěrinburgu se v roce 1991 stal sólistou opery Východoslovenského státního divadla v Košicích, od roku 1999 sólistou Státní opery Praha. Zúčastnil se operních produkcí v Německu, Rakousku a Polsku, je stálým hostem pražské Opery Mozart, Národního divadla moravsko-slezského v Ostravě a Nové opery v Moskvě. K jeho repertoáru náleží např. Filip II. (*Don Carlos*), Zachariáš (*Nabucco*), Ramphis (*Aida*), Guardiano (*Síla osudu*), Basilio (*Lazebník sevillský*), Dulcamara (*Nápoj lásky*), Varlaam, Pimen a titulní role (*Boris Godunov*), Gremin (*Evžen Oněgin*). V letech 2006 - 2008 nastudoval ve Státní opeře Praha role jako je Béthune (*Sicilské nešpory*), Doktor Grenvil (*La traviata*) a Geronte di Ravoir v Bednárikově inscenaci *Manon Lescaut*.

TOMÁŠ ČERNÝ / Erik

Stálý host Státní opery Praha

Tomáš Černý patří mezi přední české tenoristy a v současné době působí jako stálý host opery Národního divadla a Státní opery v Praze. Od roku 1997 studoval zpěv u prof. Jiřího Kotouče a od roku 2002 se dále zdokonaluje u prof. Svatavy Šubrtové. Na mistrovských kurzech v roce 2006 navázal spolupráci s prof. Margreet Honig z Amsterdamu. Na operních scénách ztvárnil řadu klíčových tenorových rolí české i světové operní tvorby, jako je Alfredo (*La traviata*), Vévoda mantovský (*Rigoletto*), Edgardo (*Lucia di Lammermoor*), Pinkerton (*Madama Butterfly*), Don Ottavio (Don Giovanni), Tamino (*Kouzelná flétna*), Princ (*Rusalka*), Lukáš (*Hubička*), Vítek (*Tajemství*), Jeník (*Prodaná nevěsta*), Laca (*Její pastorkyňa*), Manolios (*Řecké pašije*) ad. Je držitelem ceny Thálie 2000 za interpretaci role prince Su-Čonga ve slavné Lehárově *Zemi úsměvů* a ceny Libuška udělené v rámci festivalu Opera 2005 za nejlepší ztvárnění hlavní role Edgarda v Donizettiho *Lucii di Lammermoor*. Role Lacy z Janáčkovy *Její pastorkyně* mu přinesla nominaci na cenu Thálie 2005. S úspěchem vystoupil na prestižních domácích i zahraničních festivalech (např. Musikfestival v německém Rheingau, na Mezinárodním varhanním týdnu – Musica sacra v Norimberku, Murten Classics, Smetanova Litomyšl, Pražské jaro, Pražský podzim, Mezinárodní hudební festival Český Krumlov, Mezinárodní divadelní festival v rumunském Sibiu, Mezinárodní festival soudobé hudby Varšavský podzim). Spolupracoval se všemi významnými českými orchestry v čele s Českou filharmonií pod vedením Ken-ičiro Kobajašiho, ze zahraničních orchestrů s Tonhalle Orchester Zürich (Dvořákovy *Svatební košile*), Gewandhaus Orchester Leipzig (Verdiho *Requiem*), Orquesta Nacional de Espana (Martinů – *Gilgameš*) nebo Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia ad. Pod taktovkou Jiřího Bělohlávka vystoupil v Beethovenově *Misse solemnis* ve Švýcarsku, s Ondřejem Lenárdem ve Dvořákově *Stabat mater* ve Francii, s Leošem Svárovským ve Dvořákově *Requiem* v Německu. Dále spolupracoval s dirigenty Petrem Altrichterem, Sergem Baudem, Oliverem Dohnányim, Bohumilem Gregorem, Leopoldem Hagerem, Jiřím Koutem, Casparem Richterem, Martinem Turnovským, Casparem Zehnderem aj. Představil se koncertnímu publiku od tokijské Oji Hall přes většinu evropských zemí (mj. Německo, Francie, Itálie, Španělsko, Rakousko, Švýcarsko) až po Palacio de Bellas Artes v Mexico City. Jeho rozsáhlý repertoár zahrnuje kromě běžného koncertního repertoáru A. Dvořáka, G. Verdiho, A. Brucknera, H. Berlioze, L. Janáčka, B. Martinů ad. také stěžejní barokní a klasicistní díla J. S. Bacha, G. F. Händela, W. A. Mozarta, L. van Beethovena a G. Rossiniho. Ve Státní opeře Praha bude v sezoně 2008/2009 debutovat v roli Rudolfa v Pucciniho *Bohémě*.

CHRISTIAN VOIGT / Erik

Host Státní opery Praha

Tenorista Christian Voigt se narodil v Berlíně, kde studoval zpěv u Heinze Reeha a Dietricha Fischera-Dieskaua. V roce 1995 získal cenu na Šesté mezinárodní mozartovské soutěži v Salcburku. Absolvoval mistrovské kurzy u Petera Schreiera, Josefa Protschky, Kurta Equiluza, Wolframa Riegera a Reného Kolla. Zpíval pod taktovkou dirigentů jako jsou Nikolaus Harnoncourt, Helmuth Rilling, Philippe Herreweghe, Michael Schoenwandt, Adam Fischer, Gerd Albrecht a spolupracoval s významnými evropskými orchestry jako Chamber Orchestra of Europe, La Chapelle Royale, Staatskapelle Berlin, Bach-Collegium Stuttgart, Danish Radio Concert Orchestra. Vystupoval na významných koncertních místech, jako jsou Tonhalle Zürich, Koncertgebouw Amsterdam, Palais des Beaux Arts Bruxelles, Stephanien-Saal Graz, Théâtre des Champs-Élysées Paris, Liederhalle ve Stuttgartu, Berliner Philharmonie, Konzerthaus Berlin. Je častým hostem mezinárodních festivalů jako Styriarte v Grazu, Straussův festival v Garmisch-Partenkirchenu, Dresdener Musikfestspiele, Schwetzingen Festspiele, Internationale Hugo-Wolf-Akademie Stuttgart, Schubertiade Feldkirch, Wiener Festwochen a Bad Hersfelder Opernfestspiele. V oblasti koncertní a písňové se Christian Voigt věnuje zejména klasickému a romantickému repertoáru. Operní repertoár, který byl zpočátku těsně spjat s Mozartovými díly, se v posledních letech rozšiřuje o party jako Max (*Čarostřelec*), Lenský (*Eugen Oněgin*), Siegmund (*Valkýra*), Florestan (*Fidelio*), Vévoda (*Rigoletto*), Cavaradossi (*Tosca*), Erik (*Bludný Holanďan*), Bacchus (*Ariadna na Naxu*), Nadir (*Lovcí perel*), Fenton (*Veselé paničky windsorské*), Števa (*Její pastorkyňa*) ad. Spolupracuje s řadou operních scén jako je např. Staatsoper Hannover, Opernhaus Frankfurt am Main, Staatsoper Izmir, Teatro Lirico v Terstu, Tiroler Landestheater Innsbruck ad. Jeho uměleckou činnost završují nahrávky pro společnosti Hännsler-Verlag, Harmonia Mundi a Naxos.

ČÍNSKÉ UMĚNÍ VE STÁTNÍ OPEŘE PRAHA

Ve dnech 25.–27. června bude ve Státní opeře Praha uveden projekt „Poznávejte Čínu ve střední Evropě“. Hlavním pořadatelem je Tisková kancelář Státní rady Čínské lidové republiky a Velvyslanectví Čínské lidové republiky v České republice, spoluorganizátoři jsou Společnost pro kulturní rozvoj Beijing New Expression, Umělecký soubor čínských handicapovaných umělců a Státní opera Praha. Ve dvou vystoupeních se 25. a 26. června 2008 divákům představí Umělecký soubor čínských handicapovaných umělců s pěvecko-tanečním programem *Můj sen*, který představuje původní tvorbu tohoto tělesa. Umělci předvedou rozmanitá díla jako je *Tanec Bódhisattvy Avalokitéšvary*, instrumentální suntu *Lidové tradice a zvyky* či pekingskou operu *Na rozcestí*. Projekt uzavře 27. 5. ženská hudební skupina s názvem Nebeská krása národní hudby, která se skládá se z více než deseti hráček na lidové nástroje. Na svém repertoáru má řadu vlastních kompozic, světově proslulá klasická díla i různé druhy čínské národní hudby, k nimž patří například skladby v s'čhuanském stylu či tvorba inspirovaná folklorními tradicemi etnických menšin čínského Západu. Záštitu nad projektem převzalo Ministerstvo kultury České republiky

STÁTNÍ OPERA PRAHA V LITOMYŠLI

Již tradičně vystoupí soubor Státní opery Praha na Mezinárodním operním festivalu Smetanova Litomyšl. Naposledy zde hostoval v roce 2006 s Troškovou inscenací Dvořákovy *Rusalky*, která se zde setkala s nebývalým diváckým ohlasem. V letošním roce nabídne soubor Státní opery Praha festivalovým divákům tři představení, ve kterých zazní koncertní provedení Griegovy scénické hudby k Ibsenově dramatu *Peer Gynt* (22. 6.) a Verdiho *Nabucco* (23. a 24. 6. 2008).

LETNÍ PŘEDSTAVENÍ LABUTÍHO JEZERA

Labutí jezero Petra Iljiče Čajkovského v klasické choreografii L. Ivanova, M. Petipy, P. Ďumbaly a H. Vlácilové patří již druhou sezonu k nejnavštěvovanějším inscenacím Státní opery Praha. Z tohoto důvodu byla letos mimořádně do hracího plánu zařazena minisérie čtyř letních repríz Labutího jezera, která se uskuteční ve dnech 2., 3., 4. a 5. července 2008 vždy od 19.00 hod.

FESTIVAL ITALSKÝCH OPER

Od roku 1993 zahajuje Státní opera Praha své divadelní sezony cyklem s názvem Verdi Festival. Touto mimořádnou akcí se hlásí k tradici Nového německého divadla, kde před 109 lety, v roce 1899, uspořádal tehdejší ředitel Angelo Neumann poprvé tzv. Maifestpiele, které se záhy staly velmi populární. Téměř rok co rok byly organizovány verdiovské cykly oper, jejichž protagonisty byly největší operní hvězdy. V roce 2005 se Státní opera Praha rozhodla festival rozšířit o díla dalších slavných italských skladatelů. Během letošního, šestnáctého ročníku mohou diváci Státní opery Praha navštívit představení oper Giuseppe Verdiho (*Nabucco*, *Rigoletto*), Giacomina Pucciniho (*Madama Butterfly*, *Tosca*, *Turandot*) a Gaetana Donizettiho (*Lucia di Lammermoor*).

PARTNERI STÁTNÍ OPERY PRAHA

Coca-Cola®

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI STÁTNÍ OPERY PRAHA

PRÁVO

THE PRAGUE POST

euroAWK

